

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

การศึกษาจัดว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาประเทศ ความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาบุคคลให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต โดยมาตรฐานการศึกษาของชาติด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์มีเป้าหมายอยู่ที่การพัฒนาคนไทยให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548) ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) มีภาระหน้าที่ในการจัดการอาชีวศึกษา เพื่อพัฒนากำลังคนด้านวิชาชีพพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี รวมทั้งให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยจัดการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาตามความถนัดและความสนใจ เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพ รวมทั้งการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและทักษะทางสังคมที่จำเป็น การจัดการศึกษาจะคำนึงถึงมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2556 ที่เน้นคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาทุกระดับคุณวุฒิ ประเภทวิชา และสาขาวิชาครอบคลุมอย่างน้อย 3 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ พฤติกรรมลักษณะนิสัย และทักษะทางปัญญา ด้านสมรรถนะหลัก และสมรรถนะทั่วไป ได้แก่ ความรู้และทักษะการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การพัฒนาการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน การทำงานร่วมกับผู้อื่น การใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การประยุกต์ใช้ตัวเลข การจัดการและการพัฒนางาน และด้านสมรรถนะวิชาชีพ ได้แก่ ความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในสาขาวิชาชีพสู่การปฏิบัติจริง รวมทั้งประยุกต์สู่อาชีพ (กรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ, 2556) ซึ่งผู้วิจัยจะเรียกมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพทั้ง 3 ด้านข้างต้นว่า “คุณลักษณะทางวิชาชีพ” ที่หมายถึง ลักษณะบุคลิกหรือลักษณะเฉพาะของผู้เรียนทางสายอาชีพ อันเป็นคุณลักษณะสำคัญที่สถานศึกษาต้องการให้เกิดขึ้นแก่นักเรียน/นักศึกษา หรือผู้สำเร็จการศึกษาทุกระดับคุณวุฒิในการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในสาขาวิชาชีพสู่การปฏิบัติจริง ประยุกต์สู่อาชีพ การทำงานร่วมกับผู้อื่น พัฒนาการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน รับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รวมทั้งมีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ เจตคติและลักษณะนิสัยที่เหมาะสมในการทำงานนั่นเอง

ปัจจุบันสังคมเศรษฐกิจไทยกำลังประสบปัญหาเกี่ยวกับความต้องการกำลังแรงงานสายอาชีวะ ปีละประมาณ 4 แสนคน แต่มีนักเรียนในระบบประมาณ 2.8 แสนคนเท่านั้น ทั้งนี้จำนวนนักเรียนที่เลือกเรียนสายอาชีวะลดลง (ปกป้อง จันวิทย์, 2557) ทำให้สัดส่วนผู้เรียนด้านอาชีวศึกษามีน้อยเกิดการขาดแคลนกำลังแรงงานระดับกลางอย่างต่อเนื่อง และไม่สามารถสนองความต้องการของ

ผู้ใช้หรือสถานประกอบการได้เท่าที่ควร และจากการที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ประชุม ระดมความเห็นเกี่ยวกับวิกฤตคุณภาพการศึกษาอาชีวศึกษา พบว่า คุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการ อาชีวศึกษามีสมรรถนะไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ รวมทั้งขาดทักษะความรู้พื้นฐาน ซึ่ง ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ความสามารถในการคิด วิเคราะห์ การ แก้ปัญหาและการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รวมถึงยังพบว่า การเรียนการสอนเป็นอุปสรรคทำให้ไม่สามารถ ประกอบอาชีพได้อย่างแท้จริง พจนานุกรม อนุพันธ์ และนันทรัตน์ เจริญกุล (2555) ได้ให้ข้อสังเกตว่า “ผู้ที่สำเร็จการศึกษาด้านอาชีวศึกษายังขาดทักษะฝีมือ ความรู้ และความชำนาญในการปฏิบัติการ อีกทั้งยังขาดการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ เนื่องจากความอ่อนด้อยเรื่องการฝึกอบรม วิชาชีพอย่างเพียงพอ รวมถึงปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และการทะเลาะวิวาท ผู้เรียนจึงไม่นิยม มาศึกษาอาชีวศึกษา ทำให้ขาดแคลนกำลังคนระดับปวช. และ ปวส. ที่มีคุณภาพและการที่อาชีวศึกษา ประสบปัญหาในด้านการบริหารจัดการทำให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณสมบัติไม่ตรงตามความต้องการ ของสถานประกอบการ” ดังนั้น สถานศึกษาที่ผลิตนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาต้องกำหนดนโยบาย วางแผน ดำเนินการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้สถานประกอบการมีความเชื่อมั่นและพึง พอใจในศักยภาพของผู้สำเร็จการศึกษาว่าสามารถจะพัฒนาตนเองได้ในอนาคตและสามารถแข่งขันใน ระดับนานาชาติต่อไป

การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยีของ ประเทศไทยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาหรือ สอศ. กระทรวงศึกษาธิการ ปี พ.ศ. 2540 การอาชีวศึกษาได้รับความสนใจอย่างมากโดยรัฐบาลให้การ สนับสนุนจัดตั้งวิทยาลัยการอาชีพ 70 แห่ง วิทยาลัยเทคนิค 19 แห่ง และวิทยาลัยบริหารธุรกิจและ การท่องเที่ยว 2 แห่ง ซึ่งกระจายอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อให้ประชาชนได้รับการศึกษาใน ด้านวิชาชีพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2549) โดยในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีสถาบันการอาชีวศึกษาที่เปิดสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงไปด้วย 13 สถาบัน ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี วิทยาลัยเทคนิค กาญจนภิเษกปัตตานี วิทยาลัยเทคโนโลยีการเกษตรและประมงปัตตานี วิทยาลัยอาชีวศึกษาปัตตานี วิทยาลัยการอาชีพปัตตานี วิทยาลัยการอาชีพสายบุรี วิทยาลัยเทคนิคยะลา วิทยาลัยอาชีวศึกษา ยะลา วิทยาลัยสารพัดช่างยะลาวิทยาลัยการอาชีพรามัน วิทยาลัยการอาชีพเบตง วิทยาลัยสารพัดช่าง นราธิวาส และวิทยาลัยการอาชีพสุโขทัย-ลก จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น นายชัยพลฤกษ์ เสรีรักษ์ เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2557) ชี้ให้เห็นว่า “เด็กพื้นที่ภาคใต้ให้ความสำคัญกับการ เรียนศาสนาจึงนิยมศึกษาต่อในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามมากกว่า ทำให้เมื่อจบมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือการศึกษาภาคบังคับจึงไม่ค่อยสนใจเลือกเรียนต่อสายอาชีพในระดับ ปวช. เท่าใดนัก สวนทางกับ ระดับ ปวส. ที่แนวโน้มผู้เรียนสูงขึ้นเพราะเด็กที่จบมัธยมศึกษาปีที่ 6 แต่ไม่เรียนต่อมหาวิทยาลัยก็จะ หันมาเลือกเรียนสายอาชีพ”

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเรียน สายอาชีพของนักเรียน นักศึกษา ประกอบด้วย ปัจจัยด้านคุณภาพ ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการ สอน ปัจจัยด้านสถานที่ ดังเช่นงานวิจัย อรชิสา กิจสุขฤกษ์ และ ชัญญุญาณ์ คำบุญ (2557) ได้ศึกษา ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตร

วิชาชีพ พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ปัจจัยด้านกระบวนการ และปัจจัยด้านราคา และผลจากการวิจัยของสำนักวิจัยและพัฒนาการอาชีวศึกษา (2557) พบว่า มีปัจจัย 5 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา ปัจจัยด้านชื่อเสียงของสถานศึกษา ปัจจัยด้านการสนับสนุนของผู้ปกครอง ปัจจัยด้านพฤติกรรมกรรมการเรียนของผู้เรียน และปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา อย่างไรก็ตาม ยังพบว่า คุณลักษณะทางวิชาชีพของผู้สำเร็จการศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประกอบด้วย ปัจจัยด้านบุคลิกภาพ ปัจจัยด้านคุณธรรม จริยธรรม ปัจจัยด้านมนุษยสัมพันธ์ ปัจจัยด้านทักษะในการประกอบอาชีพ และปัจจัยด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ อาทิเช่น งานวิจัยของพจนานวรณ์ อนุพันธ์ และนันทรัตน์ เจริญกุล (2555) และ อารง มะแข็ง (2555) ความต้องการของสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) พบว่า สถานประกอบการมีความต้องการคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาด้านคุณธรรม จริยธรรมมากกว่าด้านอื่น รองลงมาคือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านวิชาชีพ และด้านวิชาการ ตามลำดับ และพบว่า การตอบสนองของผู้สำเร็จการศึกษาที่สถานประกอบการได้รับจริงในด้านบุคลิกภาพ หรืองานวิจัยอัญชลิภรณ์ วงษ์คำ (2550) ได้ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อคุณลักษณะทางวิชาชีพของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ของผู้บริหารสถานประกอบการ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านคุณธรรม จริยธรรม ปัจจัยด้านบุคลิกภาพ ปัจจัยด้านมนุษยสัมพันธ์ ปัจจัยด้านทักษะในการประกอบอาชีพ และปัจจัยด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด

จากสภาพปัญหาและความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกประเภทวิชาของนักเรียน/นักศึกษา เพื่อนำข้อมูลไปเป็นส่วนประกอบการพิจารณาในการปรับปรุงหลักสูตรและการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และการส่งผลต่อคุณลักษณะทางวิชาชีพน่าจะส่งผลทั้งตัวผู้เรียนและผู้สอน ผู้วิจัยจึงสนใจวิเคราะห์ปัจจัยทุกระดับที่มีผลต่อคุณลักษณะทางวิชาชีพของนักเรียน/นักศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไข พัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้ที่จะสำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะสำคัญที่สถานศึกษาต้องการให้เกิดขึ้นแก่นักเรียน/นักศึกษา รวมทั้งได้นำมาใช้เป็นตัวกำหนดในการพัฒนาคุณลักษณะเฉพาะสาขาวิชาชีพในแต่ละสาขาได้อย่างเหมาะสม

คำถามการวิจัย

1. มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกประเภทวิชาของนักเรียน/นักศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
2. มีปัจจัยระดับนักเรียน/นักศึกษาและระดับวิทยาลัยใดบ้างที่มีผลต่อคุณลักษณะทางวิชาชีพของนักเรียน/นักศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกประเภทวิชาของนักเรียน/นักศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยพหุระดับที่มีผลต่อคุณลักษณะทางวิชาชีพของนักเรียน/นักศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

สมมติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจอย่างน้อย 1 ปัจจัยที่สามารถจำแนกกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม/บริหารธุรกิจและประเภทวิชาอุตสาหกรรม
2. ปัจจัยระดับนักเรียน/นักศึกษาและระดับวิทยาลัยอย่างน้อย 1 ปัจจัยที่สามารถส่งผลต่อคุณลักษณะทางวิชาชีพของนักเรียน/นักศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะสำคัญที่สถานศึกษาต้องการให้เกิดขึ้นแก่นักเรียน/นักศึกษารวมทั้งได้นำมาใช้เป็นตัวกำหนดในการพัฒนาคุณลักษณะเฉพาะสาขาวิชาชีพในแต่ละสาขาได้อย่างเหมาะสม
2. สะท้อนให้เห็นถึงคุณลักษณะของผู้สำเร็จอาชีวศึกษาที่สถานประกอบการพึงประสงค์ ซึ่งจะเป็นตัวบ่งชี้ให้สถานศึกษาได้มีความตระหนักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขต ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

1.1 นักเรียน/นักศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2559 แยกออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จำนวน 12,339 คน จาก 12 วิทยาลัย

1.2 อาจารย์ผู้สอนที่ทำการสอน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ภาคการเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 858 คน จาก 12 วิทยาลัย

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งตามโครงสร้างของตัวแปรสำหรับใช้ในการวิเคราะห์พหุระดับ โดยแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ตัวแปรอิสระระดับนักเรียน/นักศึกษา และตัวแปรอิสระระดับวิทยาลัยดังนี้

2.1 ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

2.1.1 ระดับนักเรียน/นักศึกษา มี 9 ตัวแปร ได้แก่

2.1.1.1 เพศ

2.1.1.2 อายุ

2.1.1.3 ระดับการศึกษา

2.1.1.4 ปัจจัยด้านบุคลิกภาพ

2.1.1.5 ปัจจัยด้านทัศนคติต่อวิชาชีพ

2.1.1.6 ปัจจัยด้านครอบครัว

2.1.1.7 ปัจจัยด้านสถานศึกษา

2.1.1.8 ปัจจัยด้านหลักสูตรและการสอน

2.1.1.9 ปัจจัยด้านอนาคตของงาน

2.1.2 ระดับวิทยาลัย มี 4 ตัวแปร ได้แก่

2.1.2.1 ปัจจัยด้านความรู้วิชาชีพ

2.1.2.2 ปัจจัยด้านประสบการณ์วิชาชีพ

2.1.2.3 ปัจจัยด้านปฏิบัติงานในวิชาชีพ

2.1.2.4 ปัจจัยด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ

2.2 ตัวแปรตามคือ คุณลักษณะทางวิชาชีพ ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่

2.2.1 ด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ

2.2.2 ด้านความรู้และทักษะวิชาชีพ

2.2.3 ด้านผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานวิชาชีพ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การวิเคราะห์พหุระดับ หมายถึง เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีตัวแปรอิสระหลายตัวและตัวแปรอิสระเหล่านั้นสามารถจัดเป็นระดับได้น้อย 2 ระดับขึ้นไป โดยตัวแปรระดับเดียวกันต่างมีความสัมพันธ์กันซึ่งกันและกัน และได้รับอิทธิพลร่วมกันจากตัวแปรระดับอื่น ๆ

2. คุณลักษณะทางวิชาชีพ หมายถึง ลักษณะบุคลิกหรือลักษณะเฉพาะของผู้เรียนทางสายอาชีพ อันเป็นคุณลักษณะสำคัญที่สถานศึกษาต้องการให้เกิดขึ้นแก่นักเรียน/นักศึกษา ประเภทวิชาพาณิชยกรรม/บริหารธุรกิจ และประเภทวิชาอุตสาหกรรมหรือผู้สำเร็จการศึกษาทุกระดับคุณวุฒิ ได้แก่ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ 2) ด้านความรู้และทักษะวิชาชีพ และ 3) ด้านผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานวิชาชีพ

2.1 ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ หมายถึง คุณธรรม จริยธรรม ซึ่งเป็นความดีงามที่มีความสำคัญต่อการประกอบวิชาชีพของนักเรียน/นักศึกษาในทุกสาขาอาชีพ และเป็นข้อบังคับหรือมารยาทที่ผู้ประกอบวิชาชีพต้องรักษาชื่อเสียง ความดีงาม รวมทั้งก่อให้เกิดความสงบสุขและความเจริญในวิชาชีพและสังคม ได้แก่ 1) ความซื่อสัตย์สุจริต 2) ความกตัญญูกตเวที 3) ความอดกลั้น 4) การละเว้นสิ่งเสียดัดและการพนัน 5) ทศนคติต่อวิชาชีพ 6) ความมีวินัย 7) ความรับผิดชอบ 8) การมีมนุษยสัมพันธ์ 9) ความเชื่อมั่นในตนเอง 10) ความรักสามัคคี 11) ประหยัด และ 12) การพึ่งตนเอง

2.2 ด้านความรู้และทักษะวิชาชีพ หมายถึง ความรู้ความสามารถในการประยุกต์ทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติหรือกระบวนการของการพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะวิชาชีพในสาขาที่สำเร็จการศึกษา อันนำไปสู่ประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน/นักศึกษาที่จะก่อให้เกิดความตระหนักของวิชาชีพในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตในสังคม ได้แก่ 1) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา 2) การสร้างสรรค์ และนวัตกรรม 3) ความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนการทัศน 4) ความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ 5) การสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ 6) ความสามารถทางคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร และ 7) ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้

2.3 ด้านผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานวิชาชีพ หมายถึง ความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในสาขาวิชาชีพสู่การปฏิบัติจริง รวมทั้งประยุกต์สู่อาชีพ อันนำไปสู่ประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานวิชาชีพของนักเรียน/นักศึกษาที่จะก่อให้เกิดความสำคัญของวิชาชีพในการประกอบอาชีพ ได้แก่ 1) รู้จักการวางแผน 2) ประยุกต์ใช้เทคโนโลยี 3) วิเคราะห์ปัญหาได้ 4) ออกแบบ 5) ควบคุม 6) ติดตั้ง 7) บำรุงรักษา 8) พัฒนา 9) ใช้เครื่องมือ ตลอดจนให้คำแนะนำ/แก้ไขปัญหา

3. ตัวแปรอิสระระดับนักเรียน/นักศึกษา หมายถึง ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของนักเรียน/นักศึกษาแต่ละคน ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคลิกภาพ ปัจจัยด้านทัศนคติต่อวิชาชีพ ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสถานศึกษา ปัจจัยด้านหลักสูตรและการสอน และปัจจัยด้านอนาคตของงาน

3.1 ปัจจัยด้านบุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะท่าทางของนักเรียน/นักศึกษา ซึ่งสามารถแสดงออกมาได้ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และความรู้สึกนึกคิดที่สะท้อนออกมาให้ผู้อื่นเห็นและได้รับการยอมรับนับถือ การสนับสนุน ความไว้วางใจ และความประทับใจ เช่น การแต่งกาย กิริยาท่าทาง ความเชื่อมั่นในตนเอง ความรับผิดชอบ ฯลฯ

3.2 ปัจจัยด้านทัศนคติต่อวิชาชีพ หมายถึง องค์ประกอบของความรู้สึก ความคิด หรือความเชื่อ และแนวโน้มที่จะแสดงออกในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย เช่น ความรู้สึกภาคภูมิใจที่ศึกษาต่อในด้านอาชีวศึกษา และมั่นใจว่าถ้าศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษาจะทำให้ได้รับความรู้ใหม่ ๆ โอกาสทำงานที่ดี และสามารถนำเอาความรู้ไปประกอบอาชีพที่หลากหลาย

3.3 ปัจจัยด้านครอบครัว หมายถึง การส่งเสริม ช่วยเหลือเกื้อกูลเกี่ยวกับการเรียนของนักเรียน/นักศึกษา ได้แก่ การสนับสนุนด้านการเงิน การให้ความสนใจและกำลังใจเกี่ยวกับการเรียน ตลอดจนได้รับความเชื่อถือและไว้วางใจในสถานศึกษา

3.4 ปัจจัยด้านสถานศึกษา หมายถึง สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาที่เป็นสิ่งรื้อ ให้นักเรียน/นักศึกษาแสดงพฤติกรรม กิจกรรม หรือลักษณะที่พึงประสงค์ต่าง ๆ ได้แก่ สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมด้านกลุ่มเพื่อน และสภาพแวดล้อมด้านการบริหาร

3.5 ปัจจัยด้านหลักสูตรและการสอน หมายถึง หลักสูตร สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน และการส่งเสริมด้านการศึกษาของสถานศึกษาที่จัดขึ้นให้นักเรียน/นักศึกษา

3.6 ปัจจัยด้านขนาดของงาน หมายถึง ความคาดหวังของนักเรียน/นักศึกษาที่ต้องการนำความรู้ไปปฏิบัติงานให้เกิดความก้าวหน้าเพื่อบ่มงสู่ผลสำเร็จที่คาดหวังในอนาคต ได้แก่ ทางเลือกในการประกอบอาชีพที่หลากหลาย ความก้าวหน้าความมั่นคงในการทำงาน และการยอมรับของสังคม

4. ตัวแปรอิสระระดับวิทยาลัย หมายถึง ตัวแปรพยากรณ์ที่มีผลต่อคุณลักษณะทางวิชาชีพ ได้แก่ ปัจจัยด้านความรู้วิชาชีพ ปัจจัยด้านประสบการณ์วิชาชีพ ปัจจัยด้านปฏิบัติงานในวิชาชีพ และปัจจัยด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ

4.1 ปัจจัยด้านความรู้วิชาชีพ หมายถึง คุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอนที่เข้ามาประกอบวิชาชีพต้องมีความรู้ในการจัดการเรียนรู้ หรือการจัดการศึกษาเพียงพอที่จะประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ได้แก่ ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ จิตวิทยาสำหรับครู การวัดและประเมินผลการศึกษา การบริหารจัดการในห้องเรียน การวิจัยทางการศึกษานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ตลอดจนความเป็นครู

4.2 ปัจจัยด้านประสบการณ์วิชาชีพ หมายถึง คุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอนที่เข้ามาประกอบวิชาชีพต้องมีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์พร้อมที่จะประกอบวิชาชีพทางการศึกษาได้ การบูรณาการความรู้ทั้งหมดมาใช้ในการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ได้แก่ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดกระบวนการเรียนรู้ การเลือกใช้ การผลิตสื่อและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคนิคและยุทธวิธีในการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน การนำผลการประเมินมาพัฒนาการจัดการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การบันทึกและรายงานผลการจัดการเรียนรู้ และการสัมมนาทางการศึกษา

4.3 ปัจจัยด้านปฏิบัติงานในวิชาชีพ หมายถึง คุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอนหรือ การแสดงพฤติกรรมการทำงานและการพัฒนางาน ซึ่งต้องปฏิบัติตามเพื่อให้เกิดผลตาม วัตถุประสงค์และเป้าหมายการเรียนรู้ หรือการจัดการศึกษารวมทั้งต้องฝึกฝนให้มีทักษะหรือความ ชำนาญสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

4.4 ปัจจัยด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ หมายถึง จรรยาบรรณของวิชาชีพที่กำหนด ขึ้น เป็นแบบแผนในการประพฤติตน ซึ่งอาจารย์ผู้สอนต้องปฏิบัติตาม เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติ- คุณ ชื่อเสียง และฐานะของอาจารย์ผู้สอนให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่ผู้รับบริการและสังคม อันจะนำมา ซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ ได้แก่ จรรยาบรรณต่อตนเอง จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณ ต่อผู้รับบริการ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และจรรยาบรรณต่อสังคม

5. ประเภทวิชาพาณิชยกรรม/บริหารธุรกิจ หมายถึง เป็นหลักสูตรการเรียนการสอน ที่ประกอบไปด้วยสาขาวิชา ดังนี้ 1) การบัญชี 2) การเลขานุการ 3) การตลาด 4) การจัดการธุรกิจ ค้าปลีก 5) การโรงแรม และ 6) การจัดการทรัพยากรมนุษย์

6. ประเภทวิชาอุตสาหกรรม หมายถึง เป็นหลักสูตรการเรียนการสอนที่ประกอบไป ด้วยสาขาวิชา ดังนี้ 1) เครื่องกล 2) ไฟฟ้ากำลัง 3) เทคนิคยานยนต์ 4) อิเล็กทรอนิกส์ 5) การก่อสร้าง 6) การโยธา และ 7) เทคโนโลยีโลหะ

7. นักเรียน/นักศึกษา หมายถึง นักเรียนผู้ซึ่งศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และนักศึกษาผู้ซึ่งศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส